

OZSVÁTH ZSUZSA

Hurok

*Hosszú az út, zöldje biztat.
Porzó föld radíroz talpat.
Ma éjjel az isten altat.*

Mérleg

Vannak megfajtéseim. Gondolataim sokszor alantasak, máskor védtelenül jámborak. Hogyan érhetném el bármelyiket is innen, ebből a posványos köztes létből, ami úgy ragaszt magához, mint legyet a légyapapír? Nem lehetek más, mint középszerű. Az isten és az ördög is látja lelkem, de egyik sem vesz magához. Én a mérleg vagyok, akit senki sem akar. Jogom van választani, a kitétel a különbözőség. Egyik ilyen, másik olyan, aztán megint egy ilyen és megint egy olyan. Sosem lehet egyszerre ilyen is meg olyan is. Én vagyok a legjobb barátnők mellett a harmadik.

*Hosszú az út, zöldje biztat.
Porzó föld radíroz talpat.
Ma éjjel az isten altat.*

Naiva

Amikor az első sört kibontottuk, még igencsak félttem tőle. Nem ismertem, és ez a félelem óvatosságra intett. Például abban, hogy miket mondok el magamról. Igazából rettenetesen vonzott, és ettől hatványozottan meg akartam neki felelni. Ez nem szerelem volt, csak mondom, valami borzasztó, végzetesnek ígérkező vonzalom. Nem ismertem, de sejtettem a veszélyt.

OZSVÁTH ZSUZSA zs-vel és th-val. Echte nagyváradi. Nyert már irodalmi (Kortárs Hangan) és dalszövegíró (MR2 Petőfi rádió) pályázatot is. Publikál a kolozsvári Helikonban, valamint magyarországi (Agria) megjelenése is volt már.

És amikor a második sört kibontottuk, megadtam magam. Vagyis, tudtam, hogy bármi is lesz, vállalom a fájdalmat, megbékéltem a gondolattal. Ezt a másodikat nagyon sokáig ittuk. Olybá tűnt, mintha soha nem akarna elfogyni. Azért minden jellemző tulajdonsága megmaradt, ami a folyamatot illeti. Az elején frissítő, hús, pezsgő, ami, ha nem gurítom le idejében, lassan veszít az erejéből, a szénsav elpárolog, a húsból langyos lesz, a végére pedig már szinte kellemetlen és meleg, mint a vizelet. Ez a része tartott a legtovább. Szomjasak voltunk, emiatt újra és újra beleittunk a maradék lébe. Nekem nagyon rosszul esett, hányingerem lett, úgy éreztem, már a hatodik sörnél járunk. Be vagyok baszva. Ő pedig bírja, és én nem értem, mi történik, de mintha ő meg pontosan tudná, sőt, mintha élvezné az egészet. Majd egyszer csak – szinte észre se vettem, mikor – kiürültek az üvegek. Kóvályogtam, a nyelvem a lábam helyett botladozott, és már csak annyit akartam, hogy hazaérjek. Amikor a harmadik sört kibontottam, arra gondoltam, hogy milyen fölösleges volt az előző kettőt meginni, ő ott hagyta a maradékát és lelépett, nem folyt bele a kellemetlenségekbe és többé semmi másba se, ami engem illet. Hál' istennek, gondoltam, meg olyanokat, hogy három a magyar igazság, és erre legyintettem, mert mit tehettem volna mást. Nincs kedvem erről beszélni. Most pedig hányni fogok.

Hosszú az út, zöldje biztat.
Porzó föld radíroz talpat.
Ma éjjel az isten altat.

Dzsó

Két légy úszik a vécében. Megszólal az egyik: hé, Dzsó, hova mész azzal a pisztollyal a kezében? Hé, Dzsó, mondom, hova mész azzal a pisztollyal a kezében?

Azt mondja a másik: Megyek, megölöm anyámat. Tudod, rajtakaptam egy fickóval. Megyek s lepuffantom az öreglányt. Tudod, rajtakaptam egy fickóval. Ez nem fasza.

Hallgatnak.

Azt mondja az egyik: Huh... hé, Dzsó, hallom, lelőtted az anyádat. Most puffantottad le. Hé, Dzsó, hallom, lelőtted az öreglányt. Rendesen földet ért, je. Je.

Azt mondja a másik: Igen, le biza, lelőttem. Tudod, itt lófrált a városban. Igen, lelőttem. Tudod, elkaptam az öreglányt a városban lófrálni. És pisztolyt fogtam rá. És lelőttem, úgy van. És még egyszer belelőttem, bébi. Je.

Azt mondja az egyik: Hé, Dzsó, hova menekülsz most?

Azt mondja a másik: Egészen délre, Mexikó felé, úgy van. Egészen délre, ott szabad lehetek. Senki se talál rám, semmi hóhér nem fog kötelet tenni a nyakamba. Higgy nekem, most mennem kell.

Azt mondja az egyik: hé, Dzsó, jobban teszed, ha megszöksz.

Azt mondja a másik: Viszlát, mindenki.

Csend.

Hosszú az út, zöldje biztat.

Porzó föld radíroz talpat.

Ma éjjel az isten altat.

*

(Helyszín: Mexikóváros. Naiva egy parti koktélbár pultján könyököl egykedvűen. A távolban Dzsó tűnik fel, határozott léptekkel közeledik.)

Dzsó: Hé, csapos, lökj meg egy fél whiskyvel, de szárazon!

CSAPOS: Haver, ez itt Mexikó.

Dzsó: Jé! (Oda se nézve, nagyot kortyol a pohárból.) Ez mi az isten? Tequilát adtál nekem? Hé, csapos, lepuffantalak, mint az öreglányt!

CSAPOS: Haver, mondom, ez itt Mexikó. Ismerem a fajtádat, én a helyedben meghúznám magam. Jó tanács.

(Naiva mindeközben a mellette történő eseményeket figyeli. Dzsó észreveszi.)

Dzsó: Mi a helyzet, bébi? Iszol valamit?

NAIVA: Kösz, nem.

Dzsó: Ne csináld már. Jól nézel ki, meghívlak valamire.

(Naiva a fejét rázza.)

Dzsó: Hé, csapos! Lökj ide egy sört! És még egy... tequilát. Cheers, kedves!

NAIVA: Az az igazság, hogy másnapos vagyok.

Dzsó: Hah, bébi. Mit ünneplünk?

NAIVA: Egy pasival kevesebb.

Dzsó: Csakugyan?

NAIVA: Összetörte a szívem.

Dzsó: Én összetöröm a csontját a gazfickónak.

NAIVA: Meglépett. Az isten tudja, merre.

Dzsó: Gyáva kutya. Hé, drága, ne félj, megvigasztallak. Én barátja vagyok az igazságnak. Nemrég rajtakaptam az anyámat egy fickóval, je. Egy igazi gazemberrel, tudod. És igazságot tettem.

NAIVA: Tudtam, mire számítsak, mégis belementem a játékaiba. Nem tudom, miért csinálom ezt. Újra és újra és még egyszer újra elkövetem ugyanazokat a hibákat. Úgy érzem, az egész életem rajtam éli ki magát, és nekem semmi hatalmam fölötte.

Dzsó: Hé, bébi! Én mindig a saját kezemben tartom a sorsomat, úgy van. Egy jó nagy szerszámom van, igen. Úgy hívom: az igazságosztó, je!

NAIVA: Amúgy mi a neved?

Dzsó: A nevem Dzsó.

NAIVA: Hé, Dzsó?

Dzsó: Hm?

NAIVA: Megyek.

Dzsó: Hát jó. De tudod, ha szükséged van rám, itt megtalálász.

(Naiva lemászik a pult magas székeréről és elindul az óceán felé. Az alkonyat aranyba burkolja a látóhatárt. Naiva meredten nézi. Egyszer csak felugrik valami a vízből. Naiva meglepődve tapasztalja, hogy a fickándozó valami egy aranyfényben úszó hal.)

HAL: Vajon valóság vagy fantázia,
amit itt látsz, kedves kis naiva?
Ragacsos mindennapok, lám,
nyakig az időhurokba'.

Jön az élet, elsőre kezdet ráz,
körbeszagol, minden szó csupa máz.
Következőre már ismer,
harmadjára kitör a frász.

Vajon valóság vagy tévképzet,
hogy arany vagyok és a végzet
segítő uszonyát nyújtom feléd?

NAIVA: Szerintem valóság vagy. Én látlak.

HAL: Te tudod. Három kívánságod meghallgatom.

NAIVA: És teljesíted őket?

HAL: Ebben kell bíznod.

NAIVA: Hát, jó.

(Lemegy a nap Mexikóvárosban. Esti fények gyúlnak szerte az utcákon. A sarki hentesboltban Mérleg záráshoz készülődik.)

MÉRLEG: Kétszáz év múlva biztosan más ember lennék. Ott van a tágas ég, a madarak folyvást körözve lesik a betevő falatot, én pedig együtt érzek velük. Tágra nyílt szemmel, alig pislogva kutatom a messze terülő földet,

azt a kies pusztát, vagy a végtelenbe nyúló meredélyeket. Haj, hol van még a holnap, élünk addig is a már romló táp koncain, de istenemre mondom, van miért! Ha kétszáz év múlva is, de van, és én bátran tekintek elébe múltnak, jövőnek, csak ezzel a fránya jelennel nem tudok mit kezdeni, és az isten, akire mondok, az is bizonytalan a jelent illetően. Tudunk dicső múltat s vészes jövőképet írásból, képből, filozofikus jóslatokból, de ki mondja meg a mostot, ki mondja meg, mi az éppen történőkben a legjobb, avagy legméltóbb döntés bármiben. És még ezek után is mondom igazán, hogy van miért. Ez, ez a jóllehet buta, naiv vágy a jelen kisilabizálására, merthogy hiszem, hogy aki tudja, mit tehet a következő lépés ügyében éppen most, amikor ezeket mondom, az tud mindent és megállhat a gondolkodásban. Az olyan, mint a madár, amely ott köröz a tágas égen, lesván a betevő falatot, tágra nyílt szemmel, mert figyelme a mostban meghatározza az elkövetkező bizonyosságot: részéről, hogy lesz-e eledel, amellyel túlélhet a következő pásztáig. És nem tart már soká, míg eljön.

Kétszáz év múlva biztosan más ember lennék, mert tudnám, mire számítsak. Folyton a következő lépésre.

(A bolt ajtaján kopogtatnak. Dzsó az. Mérleg megrázkódik.)

MÉRLEG: Zárva!

Dzsó: Ne viccelj, nyisd ki, haver!

MÉRLEG: Uram, zárva vagyok!

Dzsó: Hé, csak vásárolni akarok, két perc az egész.

(Mérleg az ajtóhoz megy, kinyitja.)

MÉRLEG: Siessen. Be kell zárnom a boltot, uram.

Dzsó: Adj három liter bikavért.

MÉRLEG: Kérem?!

Dzsó: Három liter bikavért. Van?

MÉRLEG: Meg... megnézem hátul. *(Hátramegy, magában motyog.)* Uramisten, kétszáz év múlva se lennék felkészülve erre a kétségkívül nem közép-szerű kérésre... *(Visszatér, fennhangon.)* Uram, azt hiszem, maga szerencsés ember. Pont maradt annyi, ugyanis.

Dzsó: Kösz. A visszajárót tartsd meg.

MÉRLEG: Uram.

Dzsó: 'ccakát.

(Dzsó távozik. Mérleg megbabonázva néz utána.)

MÉRLEG *(magában, motyogva)*: ...mert figyelme a mostban meghatározza az elkövetkező bizonyosságot: részéről, hogy lesz-e eledel, amellyel túlélhet a következő pásztáig. És nem tart már soká, míg eljön.

*

Helyszín: Dzsó álma.

Gyerek vagyok, anyu, hozd le nekem a csillagot.
Vannak még vagy elhulltak a sok-sok csillagok?

Emlékszem, anyu, amelyiket elsőre hoztad, elhagytam;

A második aláhullt,
A harmadik elégett.
Magam is elhagytam és elhulltam – és most jól figyelj –

nézd, anyu, égek.

Anyu, nézd, a szívem milyen kormos már,
mint azok a szép régi csillagok.

Anyu, látod, éppen most jól meghalok.

– Anyu, nekem tényleg annyi! –

Anyu, én már annyit fájtam.
Anyu, én már annyit hazudtam.

Anyu, miért van ez és én mit csináljak?

(Belép Naiva. Testének egyik fele öregségre utaló ráncokkal tele.)

NAIVA (különös hangsúllyal, szinte dallamszerűen, ideges, egybefolyó táncszerű mozgások közepette):

Van egy fekete felhő felettem, az vagyok én.

És a mérgező borostyán a fán szintén én vagyok.

Én vagyok az a mocskos egy a bourbon utcán, amin sétálsz.

Én vagyok a kisiú, aki nehezen tolja, és megríkatja.

Van egy piszkos tű a gyerekedben, haha, szúrj meg.

Üres üvegek még mindig kézben, még mindig halott, még mindig én.

Én vagyok az öltöny és nyakkendő, amelyik eltöri az utcát és még mindig
többet akar.

Én vagyok a 45-ös a szádban, én egy mocskos, mocskos kurva vagyok.

Nézd, én vagyok
Az, aki nem lehet szabad

Összpontosítani túl fiatal, de látni túl öreg
Hé, nézd, én vagyok
Amikor senki sem akar látni
Nézd, mit hoztál erre a világra, pont, amit látni akarsz
Hé, anyám, hé, anyám, nézd, én vagyok

(Ekkor megjelenik Mérleg, hatalmas mérlegtányérokka salapálva.)

MÉRLEG *(különös hangsúllyal, szaggatottan):*
Hiúságban a legnagyobbként
Fölényüket kihasználva
Nem tudom elhinni a dolgokat, amiket mondasz
Nem tudom elhinni, nem tudom elhinni az árat, amit fizetsz
Semmi sem tud megmenteni

Az igazság elveszett, az igazságot megerőszakolták
Az igazság halott
Zsinórjaid húzva az igazság kikészült
Igazat nem keresve, a győzelem a minden
Én ezt oly zordnak, oly valósnak találom

(Az elhangzottak után immár némában: Naiva ideges, egybefolyó táncszerű mozgása és Mérleg ritmikus salapálása fokozódik, Dzsó a másik kettő által közrefogva ide-oda kapkodja a fejét, majd meghatározatlan idő múlva végre felébred.)

Dzsó: Anyuuuuuuuuuuuu!!! *(Felül az ágyon.)* Huh. Bébi. Lepuffantottam az öreglányt, úgy van. De... mi ez? Hogy kerültem ide?

*

(Mexikóváros, óceánpart, éjszaka. Az aranyhal a vízszínen bugyborékol, a parton egy bekapcsolva hagyott diktafonnak intézi mondandóját. Szélcsend, a vételt semmi nem zavarja.)

HAL: Az emberek megőrülnek a csillogásért. A múltkor is kifogott egy halász, mondom neki, ha elenged, teljesítem három kívánságát. Hát persze, rögtön kapott az alkalmon, kért mindenféle szart, például luxusvillát, meg Audit A6-ost, ha lett volna negyedik kívánság, a feleségét is lecseréli. De aztán jól rábaszott az öreg és csakhamar elverte az összes vagyonát (meg a feleségét), a felhalmozott cuccok meg mentek a zaciba. Megvan a képességem, hogy segítek, de hiába, mert nem engedik, hogy segítek. Nem tudják, mi az, hogy segítség. A csillagokkal is megszívják, látnak hármat lehullni, kívánnak mindenfélét, amit nem

is akarnak igazán, vagy egyszerűen nincsenek tudatában a következményeknek. Úgy érzem, nem vagyok önmagam. Nem hagynak. Akkor vagyok igaz, ha hasznos a segítségem. De ezek a buta emberek nemcsak magukat, hanem engem is nyomorba hajszolnak. Az átkozott telhetetlenségükkel! Haszontalan vagyok. Nem akarok több kárt okozni! Én nem teljesítek több kívánságot. Sem egyet, sem kettőt, sem hármat. Én meghallgatok mindenkit, de egyébre nem vagyok hajlandó.

(A diktafon lemerül. Hal, látván, hogy az éjszakát lassan felváltja a hajnali derengés, visszabújik a víz alá. Érkezik Naiva.)

NAIVA: Hal! Hal! Merre vagy? *(Csend.)* Hal, kérlek, gyere elő! Gondolkodtam.

(Hal – morcosan – előjön.)

HAL: Hát itt vagy, kis naiva?

NAIVA: Megvannak!

HAL: Micsodák?

NAIVA: Hát a kívánságok.

HAL: Hát hogyne. A kívánságok. No, halljuk, mit kíván a ma... mai helyzet.

NAIVA: Rájöttem, hogy boldog akarok lenni. Azt hiszem, elsőnek egy férfit kívánok.

HAL: Mert ha végre lesz egy pasid, boldog leszel?

NAIVA: Igen! Aztán... szeretném, ha felvennének egy új munkahelyre.

HAL: Mert akkor elégedett leszel?

NAIVA: Naná! És még az is jó lenne, ha...

HAL: Szó se lehet róla. Ezekről még nem leszel boldog, drága. Az idő nem áll meg. Pasid lesz, örülsz neki, aztán az első vitánál kitör a frász. Vagy felvesznek a munkahelyre, hurrá, aztán rájössz, hogy a főnököd egy skizofrén hajcsár. A boldogság nem konstans, és főleg nem jár ingyen. Vért kell érte izzadni. És elsőre tanulni a derút. A naivitást hagyd meg a tini lányoknak.

NAIVA: Akkor mit kívánjak?

HAL: Tőlem ugyan semmit. Különben is, nyugdíjba vonultam. Csak meghallgatok, de nem teljesítek.

NAIVA: A szavamba vágtaal.

HAL: Én csak segíteni akarok rajtad! De te sem tudod, mi a segítség...

(Megjelenik Dzsó.)

Dzsó: Én vagyok a segítség. Most pedig kuss legyen.

(Dzsó golyót röpít a halba.)

NAIVA: Dzsó! Te lelőtted az aranyhalat?!

Dzsó: Je, bébi. Lepuffantottam a kis nyavalyást, úgy van.
NAIVA: Ó, ne. Ez nem lehet! Dzsóóóóóó!!!

(Pár utcával arrébb Mérleg nyitáshoz készül. Az ablakon keresztül látható, amint tesz-vesz odabent. A helyiségből egy gramofon bágyadt dallama szűrődik az utcára.)

Csöndes az ég, csak a nemalvó sejt hallgatag
tapodni megtorpant angyaltalpakat
a titokban végbement csalódás oltára előtt.